

Žhavá novinka pro specializované sběratele známek České republiky

Jen málokdy se stane, aby zpráva o významné výrobní vadě na nové české poštovní známce byla publikována prakticky vzápětí po jejím vydání, tedy v době, kdy se ji specializovaní a studijní sběratelé ještě mohou pokusit zachytit za nominální cenu přímo u poštovních přepážek. U příležitosti známky 9 Kč J. A. Komenský z emise Češi Evropě, která vyšla letos 14. března, se to však povedlo.

FRANTIŠEK BENEŠ

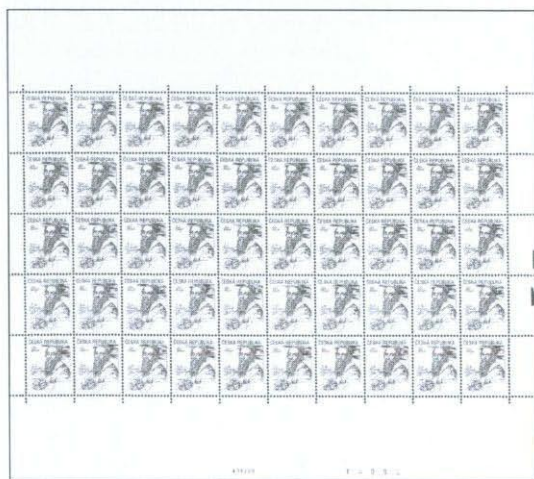
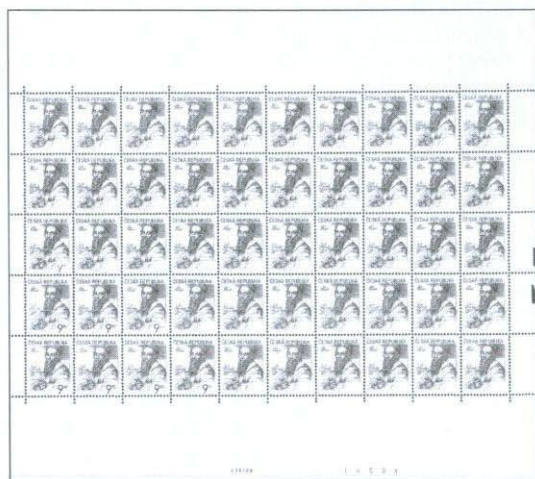
O vydání známky přinesla březnová Filatelie článek z pera Heleny Hodkové. Vytisknuta byla v pražské Poštovní tiskárně cenin, a. s., rotačním ocelotiskem v černé barvě (vlastní obraz známky), kombinovaným s dvoubarevným rotačním hlubotiskem v barvě červenofialové (název státu) a hnědočervené (nominální hodnota). Každá z použitých barev má na první tiskové desce svou kontrolní barevnou značku na pravém okraji archu, v pořadí shora - černá, červenofialová, hnědočervená. Znáмка byla vydána v nákladu 2,865 milionu kusů, což při 50 známkách v archu představuje 57.300 přepážkových archů. Jako data tisku jsou uváděny dny 6. 11. - 9. 11. 2000.

Nedlouho po vydání známky nám člen Klubu Filatelie pan Václav Pelikán z Prahy předložil kompletní přepážkový arch, na jehož všech padesáti známkách zcela chybí tisk hnědočervenou barvou - tedy celá nominální hodnota sestávající z číslice „9“ a písmen „Kč“. Jde o arch z první tiskové desky, s kontrolními barevnými značkami (KBZ) na pravém okraji, z nichž poslední (hnědočervená) rovněž chybí. Na dolním okraji archu je vtištěno datum tisku 7. XI. 00 a pořadové číslo archu 14004. Arch byl zakoupen na jedné pražské poště, kde si chybějící barvy všimla pozorná pracovnice, která upozornila svého přítele - filatelistu.

Nález zcela chybějící hlubotiskové barvy, navíc u tak významného údaje, jako je nominální hodnota (nebo název státu), se nestane každý den; přesně řečeno k němu za více než osm let existence České republiky (kdy vyšlo bezmála tři sta známek) došlo vlastně jen dvakrát (známky 9 Kč Europa a 3 Kč Secece, Poř. č. 76 a 90; obě vyšly v roce 1995 a patří k hledaným specialitám ČR).¹⁾ Z toho vyplývá, že úplné vynechání tisku jedné barvy je v naší známkové produkci jev doslova ojedinělý. O to víc nás nález pana Pelikána zaujal a snažili jsme se získat o výskytu této výrobní vady další informace.

Pátráním mezi specializovanými sběrateli jsme zjistili, že do současné doby byl objeven ještě další přepážkový arch (shodou okolností rovněž z první tiskové desky), na němž je část známek standardních, část s postupně slábnoucím tiskem hnědočervené barvy a zbytek známek s touto barvou zcela vynechanou. Jde o arch se stejným datem tisku 7. XI. 00 a pořadovým číslem 14008, tedy o čtyři vyšším, než je tomu u archu pana Pelikána. I tento druhý dosud nalezený arch se nám podařilo získat k reprodukci, a tak si na něm můžeme ukázat, jak k celé výrobní vadě došlo.

Hodně zjednodušeně si můžeme představit, že jednotlivé (budoucí) přepážkové archy postupovaly tiskovým strojem kontrolními barevnými značkami napřed, takže tisk vlastně probíhal po jednotlivých

¹⁾ U další známky - Tycho Brahe 1996 - je znám výrazný nedotisk ocelotiskové barvy; vynechaný tisk barvy hlubotiskové je znám i u hodnoty 7 Kč z emise Úly 1999, kde však šlo o zjevnou makulaturu se silným posunem tisku všech ostatních barev.

SPECIALIZACE ČR A ČSR II

sloupcích známek, při pohledu na arch směrem zprava doleva. Při náběhu tisku (ať už při jeho zahájení v příslušný den, nebo po jeho přerušení například při seřizování stroje) se někdy stane, že některá z hlubotiskových barev nezačne tisknout hned, ale až s nepatrným zpožděním, během kterého ovšem strojem projde určitá část pruhu potiskovaného papíru, na němž tisk příslušnou barvou chybí. Úkolem kontroly je pak takové archy vyřadit, což se v našem případě nestalo (příslušná pracovnice se možná soustředila na sledování výskytu nějaké nežádoucí drobné odchylky v rytině a chybějící barvu přehlédla). Rotačkou dříve procházel arch s číslem 14004, na němž je barva vynechána zcela. Po něm následovaly archy číslo 14005, 14006 a 14007, na nichž s největší pravděpodobností hnědočervená barva rovněž zcela chyběla. Na druhém dosud nám známém archu číslo 14008 je vidět postupné naběhnutí tisku hnědočervené barvy, kdy v pravé části archu barva zcela chybí a v levém dolním rohu pak postupně její tisk nabíhá. Poté následoval arch číslo 14009, u nějž lze předpokládat, že

v jeho pravém horním rohu se nachází ještě několik známek s úplným vynecháním nebo částečným nedotiskem barvy, na zbytku archu pak už budou nejspíš známky standardní, stejně jako na arších následujících.

Na rozdíl od minulosti je nominální hodnota 9 Kč nyní poměrně frekventovanou frankaturou - v tuzemsku je určena na obyčejné psaní do 50 gramů nebo na obyčejné psaní (či dopisnici) do 20 gramů, ale většího než určeného rozměru, do ciziny pak v Evropě na psaní či dopisnici do 20 gramů, mimo Evropu na psaní či dopisnici do 20 gramů přepravenou jako ekonomická zásilka. Vzhledem k poměrně vysokému nákladu a nedlouhé době od vydání lze předpokládat, že známka je k dispozici ještě na řadě pošt - a tam by také měly asi co dříve zamířit kroky našich čtenářů, specializovaných či studijních sběratelů. Pravděpodobnost nálezu dalších známek 9 Kč Komenský 2001 s vynechanou nominální hodnotou je sice samozřejmě nevelká²⁾, ale na druhé straně - co když právě na té vaší poště čeká životní příležitost? ■

²⁾ Podle dosavadních poznatků můžeme odhadovat, že s vynechanou nominální hodnotou mohlo být expedováno zhruba pět přepážkových archů, což z celkového nákladu 57.300 PA představuje jen pouhou necelou desetinu promile (nebo-li pravděpodobnost nálezu méně než 1 : 10.000).